

První článek zdravotnického záchranného řetězce a výuka první pomoci v kraji Vysočina

MEKA 2007
Hradec Králové 20.-21.11.2007

Ing. Tomáš Halačka
Krajský úřad Vysočina,
odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Mimořádné události, krizové situace a bezpečnost všeobecně jsou témata v posledních letech velmi často používané. Je dobře, že se posilují bezpečnostní systémy státu a zdravotnická krizová infrastruktura pomalu přestává být pouze teoretickým pojmem.

Prvním článkem zdravotnického záchraného řetězce však zůstává jednotlivec a jeho schopnosti, znalosti a ochota poskytnout laickou první pomoc a svépomoc.

Zranitelnost a odolnost obyvatelstva za mimořádné události a při krizových situacích je významně ovlivněna schopností jednotlivců poskytovat laickou první pomoc a svépomoc. Výuka zdravotnické první pomoci je významná součást zdravotní přípravy obyvatelstva v regionu v kontextu traumatologického plánování a je důležitým předpokladem úspěšné záchrany postižených. Tato problematika není dosud rezortem zdravotnictví plně doceněna a je teprve postupně řešena.

Ve svém příspěvku Vás seznámím s tím, jak se v kraji Vysočina snažíme tuto situaci řešit a jak v této oblasti konkrétně naplňujeme odpovědnost státu a orgánů veřejné správy za zajištění připravenosti územněsprávního celku k poskytování zdravotní péče při mimořádných událostech a za krizových situací pomocí projektu „První pomoc do škol“.

Historie projektu

V roce 2004 připravil Krajský úřad Vysočina - odbor sociálních věcí a zdravotnictví ve spolupráci s odborem školství, mládeže a sportu pilotní projekt „První pomoc do škol“. Impulzem pro tuto aktivitu byly alarmující informace od zdravotníků ale i veřejnosti, že znalost laické zdravotnické první pomoci, zejména u mládeže, je na velmi nízké úrovni.

Zásadním zadáním bylo vyučovat pouze minimum teorie a výuku směřovat k praktickým nácvikům a situacím, kdy je potřeba využít improvizované pomůcky a provádět život zachraňující zdravotnické úkony.

Rozsah kursu jsme stanovili na deset hodin. Jako cílová skupina pro výuku byla zvolena kategorie čtrnáctiletých - tedy žáci osmých tříd základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií.

Základní osnova a obsah výuky byly vytvořeny po konzultacích s odborníky ze zdravotnické záchranné služby, Českého červeného kříže a učiteli středních a vyšších zdravotnických škol.

Základní údaje o počtu účastníků za první čtyři ročníky

<u>školní rok</u>	<u>počet škol</u>	<u>počet tříd</u>	<u>účastníků</u>	<u>nárůst v %</u>
<u>2004/2005</u>	76	136	3321	-
<u>2005/2006</u>	90	184	4208	<u>26,7</u>
ZŠ+SŠ				
<u>2006/2007</u>	137	302	7013	<u>33,0</u>
ZŠ+ZŠ				
<u>2007/2008</u>	153	342	7764	<u>15,2</u>
<u>celkem</u>			<u>22306</u>	

- v letošním roce tuto výuku absolvovalo již téměř 90 % čtrnáctiletých a téměř 34 % sedmnáctiletých v kraji Vysočina
- mladí lidé našeho kraje tak dostávají možnost kvalitní, ucelené (v 14-ti letech 10 hod. a v 17-ti letech 3 hod.) zdravotnické přípravy
- je to významná součást zdravotní přípravy mládeže, žáky, pedagogy i veřejnosti vysoce oceňovaná
- takto masivní a kvalitní výuka laické zdravotnické první pomoci je významnou součástí zdravotnické přípravy obyvatelstva v regionu v kontextu traumatologického plánování a přípravy na mimořádné události a krizové situace

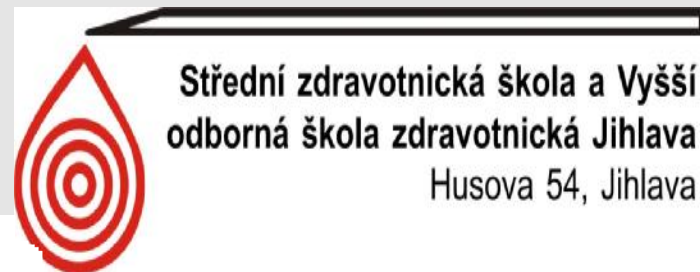
Projekt kraje Vysočina „První pomoc do škol“ je v rámci ČR jediný který systematicky a v takovémto rozsahu vyučuje mladé lidi laické první pomoci.

Znalost zdravotnické první pomoci by se měla stát standardní a přirozenou součástí vzdělání všech mladých lidí.

Kdo vyučuje

Zásadní význam má kvalita výuky – lektoři jsou odborně vyškolení pracovníci organizací Českého červeného kříže, učitelé a žáci Vyšších odborných zdravotnických škol v Jihlavě, Havlíčkově Brodě, Třebíči, a Žďáru nad Sázavou, pracovníci výjezdových týmů Zdravotnické záchranné služby kraje Vysočina a profesionální pracovníci Hasičského záchranného sboru kraje Vysočina. Pro lektory jsme za pomoci VOŠ Třebíč a ZZS kraje zpracovali odborný manuál výuky. Pravidelně dvakrát ročně se scházíme a na základě získaných zkušeností a připomínek výuku upravujeme. V letošním roce jsme začali spolupracovat i se senátorskou iniciativou „Ochrana obyvatel.“

Speciální poděkování patří firmě ALFA-HELICOPTER spol. s r.o. a JUDr. Pavlu Müllerovi za materiální pomoc při zajišťování výuky a tvorbu výukových filmů.

Obsah výuky

Kategorie čtrnáctiletých – u základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií je výuka v délce 10-ti hodin, obsah a metody výuky jsou důsledně směřovány k získání praktických dovedností.

1. Úvodní část – význam a účel výuky 1. pomoci, oblasti vzniku úrazů a nejčastější úrazy, vyšetření poraněného, tísňová tel.č. 150, 155, 158, 112, jak hlásit úraz, komunikace s pracovníkem operačního střediska ZZS, trestní zákon, vybavení autolékárničky	1 hod.
2. Kardiopulmonální resuscitace (srdečně plicní oživování)	2 hod.
3. První pomoc při krvácení, obvazové materiály, tlakový obvaz	1 hod.
4. První pomoc při zlomeninách, poraněních hlavy a páteře	1 hod.
5. První pomoc při poranění teplem a chladem, intoxikace	1 hod.
6. Modelové situace, závěrečný test	1 hod.
7. Ukázka zásahového vozidla ZZS, spolupráce se záchranáři, hasičský záchranný sbor, hromadná neštěstí, poranění tlakovou vlnou, zavalení, povodně apod., integrovaný záchranný systém	3 hod.

V kategorii sedmnáctiletých – druhé ročníky středních škol a učilišť je obsahem tříhodinové výuky nácvik kardiopulmonální resuscitace a dalších život zachraňujících úkonů a procvičení komunikace s operátorem ZZS.

Velikost, struktura a efektivita vynaložených nákladů

Celkové náklady v jednom školním roce dosahují výše cca 1,5 milionu korun.

Struktura nákladů:

- jednorázové neinvestiční náklady (pomůcky pro výuku),
- mzdové náklady,
- cestovní náhrady,
- režijní náklady (administrativní a jiné náklady),
- kopie výukových filmů, náklady na supervizi.

Efektivita – školení jednoho žáka = cca 230,- Kč.

Výuka je pro školy a účastníky bezplatná, náklady v plné výši hradí kraj Vysočina. Účelné vynakládání těchto prostředků pravidelně kontrolují kontrolní orgány kraje.

Hodnocení kvality výuky a odborné a organizační úrovně projektu je prováděno zadáním zkušebního testu účastníkům, odbornou kontrolou - náslechem výuky (supervizí) lékařů ZZS a pracovníkem krajského úřadu a písemnou zprávou a dotazníkem ředitelství zúčastněných škol. Účinnost a kvalitu projektu ve své diplomové práci zkoumal i student VOŠ Jihlava p. Petr Číhal. Výsledky jeho práce potvrdily, jak potřebná je tato výuka.

Je nutné vysoce ocenit členy Rady kraje Vysočina, že uvolněním potřebných finančních prostředků umožňují tuto výuku provádět.

PROČ „První pomoc do škol“ ?

Statisticky se každý z nás jednou za život dostane do situace, kdy bude záležet jen na něm, zda dokáže pomoci člověku v nouzi.

Pokud dojde k náhlé zástavě oběhu a dýchání, musí být poskytnuta srdeční masáž a umělé dýchání do 3 až 5 minut, jinak je jen malá naděje na přežití. Obdobně je to u masivního krvácení a dalších život ohrožujících stavů.

První pomoc není soubor složitých pravidel se spoustou výjimek, jak bylo prezentováno dříve. Moderní první pomoc zvládne každý kdo má dvě ruce, umí počítat do třiceti a chce pomoci. Velmi důležitá je rovněž znalost čísel tísňového volání. Vhodnou formou podané a vysvětlené informace o základech poskytování první pomoci, mohou dětem kolem čtrnáctého roku života už navždy zůstat v paměti.

PROČ První pomoc do škol“?

Při hodnocení výuky byly nejvíce oceňované praktické ukázky a procvičování resuscitace a dalších zdravotnických technik.

Nejatraktivnější je vždy výuka záchranářů s výjezdovým vozidlem.

PROTO Zachránili učitelé život !

červen 2006 –

lékař ZZS kraje prim. MUDr. Havlík: „já před nimi smekám“

Hlubokou poklonu vysekli profesionální záchranáři činu skupiny devátáků ze školy v Kališti na Jihlavsku. Účastníci školního výletu totiž zachránili život svému učiteli, kterého postihl infarkt. Školáci přitom sami přiznávají: „... naprosto zásadní roli sehrály kurzy první pomoci, kterými jsme v naší škole prošli“.

**Hejtman Miloš Vystrčil
a žák Ladislav Janák**

**Společné foto záchránců s radními kraje.
V přední řadě – Ladislav Janák, Lucie
Zahálková, Klára Habermannová a
ředitel ZŠ Kaliště Josef Pulkráb.**

Závěr

Laické zdravotnické první pomoci se dlouhodobě a soustavně věnuje tradičně především Český červený kříž a některé zdravotnické školy. Obecně je tato činnost spojena především s aktivitou jednotlivých oblastních organizací a rozsah této výuky i její obsah a kvalita je různá. Výuka zdravotnické první pomoci a příprava na mimořádné události a krizové stavy je zejména u mladé generace nedostatečná.

Nedostatečnost informací a výuky v této oblasti si zřejmě bylo vědomo i Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, když svým čj. 13586/03-22 ze dne 4. března 2003 „Ochrana člověka za mimořádných událostí – dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy“ zařadilo tematiku „Ochrana obyvatelstva za mimořádných situací“ v rozsahu šest vyučovacích hodin v každém ročníku. Řada škol, zejména menších, však na tuto výuku nemá odborné učitele, ani materiální zázemí a tak ji vyučuje podle svých možností, většinou ve značně zredukovaném obsahu.

Toto a některé další příčiny vedly k tristní situaci ve znalostech laické zdravotnické první pomoci u veřejnosti a zejména mládeže.

Řešení přijaté, podporované a financované krajem Vysočina tedy zřejmě částečně supluje činnost někoho jiného. Ukazuje se však jako velmi efektivní a je to možná cesta i pro jiné kraje.

Děkuji za pozornost.

Znalost zdravotnické první pomoci se musí stát standardní a přirozenou součástí vzdělání všech mladých lidí.

**20. listopad 2007
zpracoval a více informací podá
Ing. Tomáš Halačka,
Odbor sociálních věcí a zdravotnictví,
Krajský úřad Vysočina
tel. 564 602 814
halacka.t@kr-vysocina.cz**